

traditionis, quidquid sit hac de re, de qua multum disputatum est et disputari potest; sed apostolus Paulus, cum haec scribit, non nisi ad cognitionem Dei naturalem per speculum creaturarum respicit. Ergo, Rōmī Patres, certe causa iusta nulla adest, cur animo angantur Patres enunciando verba illa ‚hominem lumine naturali posse certo cognoscere Deum, rerum omnium principium et finem‘.¹

Quum de emendationibus in *canonem* propositis ageret, Brixinensis aiebat, quod de capituli emendationibus dixisset, id etiam in priorem illam canonis emendationem valere². De altera canonis emendatione haec animadvertit: ‚Rōmūs auctor huius exceptionis vult deleri ‚Creatorem et Dominum nostrum‘ in canone primo, et quidem ea ex ratione, ne videamur directe dicere, creationem omnium rerum proprie sic dictam sola ratione certo cognosci posse, ita quidem, ut anathemate damnandus sit ille, qui contrarium teneat; et infert, quod creatio proprie sic dicta lumine naturali cognosci non possit, sicut historia philosophica testatur. Rōmī Patres, verum est, quod tempore S. Bonaventurae multum disputatum fuerit et disceptatum in scholis catholicis, utrum philosophi antiqui gentiles creationem mundi ex nihilo cognoverint necne: sed hac de re omnes conveniunt, quod saltem potuerint cognoscere Deum creatorem. Et reapse ni fallor, si verum sensum saltem Aristotelis assecutus fuero, Aristoteles multo magis in eo erravit, quod crediderit, mundum esse aeternum, quam quod crediderit, mundum non fuisse creatum a Deo. Utique uterque error aliquo interiori nexu inter se connectitur. Deputatio de fide vero putavit, non sibi licere resecare in canone vocem ‚Creatorem‘, quia in libro Sapientiae vox ista omnino adhibetur; et vocem Sacrae Scripturae resecare, cum agatur de re prorsus eadem, deputatio de fide licitum non putavit.“³

Itaque ostendit Brixinensis, verba illa recte retineri, eiusque expositionem comprobant Patres.

Definitum igitur est, Deum unum et verum, Creatorem et Dominum nostrum, rerum omnium principium et finem, naturali nostrae rationis lumine certo cognosci posse; non autem definitum est, naturaliter certo cognosci posse, eum res creatione proprie dicta, i. e. ex nihilo seu non proiacente materia produxisse. Id in canone non definiri, licet ibi occurrat vox Creatoris, aperta deputationis declaratione constare supra⁴ vidimus. Patet autem, id ad caput, in quo Deus principium rerum omnium naturaliter certo cognosci posse dicitur, transferri debere.

¹ Relatio etc. C. V. 236 b sqq. ² Ibid. C. V. 243 a.

³ Ibid. C. V. 243 a. b. ⁴ P. 42.

COMMENTATIO III.

Quid Concilium Vaticanum de S. Scriptura definierit.

Concilium Vaticanum, postquam duabus primis paragraphis capituli secundi de revelationis veritate et de commodis ea oblati eiusque necessitate egit, duabus ultimis agit de fontibus, quibus veritates revelatae continentur, de Traditione et S. Scriptura.

Doctrina, quam de S. Scriptura proponit, continentur tria, quorum primum ad eius ambitum, alterum ad inspirationem, tertium ad interpretationem eius refertur. Ad haec tria illustranda aliqua ex actis Concilii afferemus, quibus alia quaedam, quae doctrinam Concilii explicare videantur, addere liceat.

I. Ac *de ambitu* quidem Concilium iterum proponit, quod Tridentinum Concilium proposuerat: „*Veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem (Tridentini) Concilii decreto recensentur et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis recipiendi sunt.*“

In hac definitione explicanda unum monendum est, veterem vulgatam latinam editionem non esse exclusis aliis editionibus seu exemplaribus intelligendam Clementis VIII. editionem, sed eam ipsam versionem, quam commemorat Concilium Tridentinum, quum non iam exstaret editio auctoritate pontificia facta. Quod quidem, quum ex ipso decreto colligi possit, constat etiam ex documentis. Quum enim unus ex Patribus proposuisset, ut reciperetur „prout . . . in vulgata latina editione Clementis VIII. auctoritate promulgata habentur“¹, Brixinensis, deputationis relator, id recipi posse negavit. Addit: „Vulgata latina ab ipso Concilio (Tridentino) declarata tanquam authentica et emendationes factae per Pontifices subsequentes, cum res sint omnino differentes, non debent confundi; eo minus debent, quia, ut nostis, in ipsa praefatione huius editionis anni 1592 dicitur, quod emendatio hucusque non omnibus numeris absoluta dici possit, et quod quaedam studio sint relicta, quae emendanda fuissent ex causis, quae ibidem afferuntur.“²

II. *Inspirationis* haec est Concilii definitio: „Eos (libros) Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant, sed propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt.“

Declaratur igitur imprimis, ut theologi adnotant ad schema de doctrina catholica³, „*quis sensus non sit genuinus dogmatis, secundum*

¹ Emendationes etc. C. V. 123 b. ² Relatio etc. C. V. 141 d sq.

³ C. V. 522 a sqq. Cf. Ratio etc. C. V. 79 d sq.

quod omnes libri Scripturae credendi sunt *sacri* et *canonici*. Duplex nimirum error expresse designatur, primum eorum, qui vel universim, vel de aliquibus libris inter illos, quos *omnes cum omnibus suis partibus* Concilium Tridentinum sacros et canonicos esse definivit, affirmant, eos primitus scriptos esse tantummodo ingenio et industria humana, sed propter res, quas continent, ab Ecclesia sive iam mosaica sive christiana inter libros canonicos recensitos esse, et eatenus habendos esse ut sacros; tum excluditur error alter, quo libri Scripturae non ratione originis ipsorum librorum seu ratione scriptionis, sed solum ratione materiae, quod sine errore continent veritates revelatas, sacri et divini esse dicuntur.

„Sequitur deinde positiva declaratio doctrinae catholicae, quo sensu omnes libri Scripturae et ob quam rationem eis intrinsecam fuerint ab Ecclesia *sacri* declarati, et iam hoc ipso in canonem relati. Ratio nimirum est ex divina origine seu scriptione ipsorum librorum. Haec vero scriptio divina declaratur, quod 1. libri conscripti sunt *inspirante* Spiritu Sancto. Erat igitur supernaturalis operatio Spiritus Sancti in homines ad ipsos libros scribendos. 2. Ex hoc ipso quod actio Spiritus Sancti referebatur ad scribendos libros per homines ad hoc opus inspiratos, ipsi libri sunt et ab Apostolo dicuntur *Scriptura divinitus inspirata*. 3. Denique actio illa inspirationis erat huiusmodi, ut Deus sit *librorum auctor seu auctor scriptionis*, ita ut ipsa rerum consignatio seu scriptio tribuenda sit principaliter operationi divinae in homine et per hominem agenti, et proinde libri contineant *scriptum verbum Dei*.

„Hoc modo inspirationem Scripturae in Ecclesia Dei semper intellectam et intelligendam esse, demonstrat 1. SS. Patrum consensus. Dicunt enim, *Scripturas esse conscriptas per Spiritum Sanctum vel per operationem Spiritus Sancti*¹, *esse litteras Dei ad homines missas*², *Scripturas esse a Deo dictas*³, *esse a Deo vel operatione Dei datas vel conditas*⁴,

¹ Origen. de Princip. praefat. n. 8. coll. 4; contra Cels. l. V. n. 60 (Migne P. Gr. XI, 119, 118; 1275); Theophil. Antioch. ad Autolye. II. n. 9; III. n. 12 (ibid. VI, 1063; 1138); Athanas. praef. in Ps. n. 2. 9. 10 (ibid. XXVII, 11, 18, 19); August. Civ. Dei XVIII. c. 41. n. 1 (Migne P. L. XLI, 600); Chrysostom. in Gen. hom. 21. n. 1 (Migne P. Gr. LIII, 175); Theodoret. in Ps. praefat. (ibid. LXXX, 862); PP. Concilii V. (Collect. Mansi t. IX. p. 223).

² Chrysost. in Gen. hom. 2. n. 2 (Migne P. Gr. LIII, 28); Aug. serm. 2. in Ps. 90. n. 1; enarrat. in Ps. 149. n. 5; Gregor. M. l. IV. ep. 31. ad Theodor. (Migne P. L. XXXVII, 1159; 1952; LXXVII, 706).

³ Clem. Rom. ep. 1. ad Cor. c. 45; Iren. l. II. c. 28. n. 2; Hippolyt. contr. Noet. n. 9 et apud Euseb. H. E. l. V. c. 58 (Migne P. Gr. I, 299; VII, 805; X, 818; XX, 518).

⁴ Clem. Alex. Strom. II. p. 362 (ed. 1641. Migne VIII, 942); Gelasius Pontifex in Conc. Rom. (Mansi Supplement. t. I. p. 357).

*homines in iis scribendis fuisse instrumenta sub operatione divini Spiritus*¹. — 2. In specialibus documentis authenticis fidei Ecclesiae explicite dicitur Deus profitendus *auctor librorum* utriusque Testamenti. In professione fidei Episcopis ordinandis praescripta in Concilio Carthag. IV.², quae ab iis adhuc nunc editur (Hard. Collect. t. I. c. 978), in professione fidei a Leone IX. missa ad Petrum Antiochen. (ibid. t. VI. P. I. c. 954), in symbolo Graecis proposito in Concilio Lugdun. II. (ibid. t. VII. c. 665) haec fides enuntiatur: „Credo (credimus) etiam *novi et veteris Testamenti, Legis et Prophetarum et Apostolorum unum esse auctorem Deum et Dominum omnipotentem*.“ Adhuc expressius in Concilii Florentini decreto pro Iacobitis idem declaratur: Sacrosancta Romana Ecclesia *unum atque eundem Deum veteris et novi Testamenti, h. e., Legis et Prophetarum atque Evangelii profitetur auctorem, quoniam eodem Spiritu Sancto inspirante, utriusque Testamenti Sancti locuti sunt, quorum libros suscipit et veneratur*, qui titulis sequentibus continentur³ (sequitur recensio omnium librorum, ut in canone Tridentino). Hic igitur dicitur Deus auctor Legis, Prophetarum et Evangelii, quatenus conscriptores omnium librorum S. Scripturae locuti sunt (scribendo nempe ipsos libros) Spiritu Sancto inspirante: proinde talis est inspiratio ad scribendum, ut Deus sit auctor librorum. Porro ipsum Concilium Tridentinum in Sess. IV. hoc decretum Synodi Florentinae prae oculis habuit (Pallavicin. l. VI. c. XI. n. 11). Eodem igitur sensu intelligi debent verba Tridentini: „Omnes libros tam veteris quam novi Testamenti, *cum utriusque unus Deus sit auctor . . . suscipit et veneratur*.“

Quum igitur Concilii Tridentini definitio per se, nisi cum Florentini decreto comparetur, videri possit Deum auctorem dicere utriusque Testamenti, sc. foederis vel oeconomiae, Concilii Vaticani definitione omne excluditur falsae explicationis periculum, quum hac Deus aperte dicatur *librorum* utriusque Testamenti auctor.

Orta est in discussionibus Concilii etiam quaestio de celeberrima *sententia Lessii* et aliquorum eius aequalium, praesertim Lovaniensium³.

¹ Justin. Cohort. ad Graec. n. 8; Athenagor. Legat. n. 9; Origen. de Princip. l. IV. n. 6 (Migne P. Gr. VI, 255. 907; XI, 354); Ambros. ep. 8. n. 1. ad Iust.; Cassiodor. Institut. div. litt. c. 13. 14 (al. 16); Gregor. M. in Iob praef. n. 2. 3 (Migne P. L. XVI, 912; LXX, 1131; LXXV, 517).

² Haec professio fidei, quae inter acta Concilii IV. Carthag. a. 398 continetur, non videtur praescripta esse a Concilio quodam Carthag. a. 398, quod num omnino habitum sit, dubitatur; est tamen antiquissima, sc. saeculi V. vel certe VI. Cf. Hefele, Conciliengeschichte (2. Aufl.) II, p. 68.

³ De hac sententia cf. I. Kleutgen S. I., R. P. Leonardi Lessii S. I. de divina inspiratione doctrina e documentis magnam partem ineditis illustrata et ponderata. (Habetur libellus etiam tanquam appendix in G. Schnee-Grandenath, Constit. dogmat. 4

Quum enim aliqui putarent, primo definitionis membro illorum de inspiratione doctrinam condemnari, Brixinensis id falsum esse ostendit. „Doctrina,“ inquit, „quae primo in nostro capite notatur, nullatenus debet confundi cum doctrina Lessii et Lovaniensium; cum doctrina ipsa, ut sit erronea, tamen non sit eadem, quam nos in schemate nostro proscribimus. Lessius enim inductus fuit ad hanc sibi efformandam, de qua quaestio est, ideam de libro inspirato per illam agendi rationem protestantium, qui inspirationem, ut iam dixi, extenderunt non solummodo ad singulas sententias, sed etiam ad singulas voces, et proinde librum ex. gr. secundum Machabaeorum ideo reiecerunt, quia auctor huius libri dicit, se compendium quoddam perfecisse ex libro historico maiore Iasonis, et ex ipsis verbis auctoris apparet, quod utique humana industria adhibita hoc confecerit. Iam Lessius opposuit, forsitan fieri posse (dico fieri posse, quia solummodo de possibilitate agitur), quod liber humana industria exaretur; sed semper haec duo adiunxit, scilicet quod auctor instinctu divino incitatus accesserit ad opus hoc conficiendum, et secundo quod a Deo, ad finem saltem opere perfecto, pronuncietur, in libro isto nil erronei contineri. Ergo non de approbatione Ecclesiae egit Lessius, sed de approbatione seu revelatione ipsius Dei¹.

„Deus utique, quamvis sententia Lessii sit erronea, potest auctoritate sua librum confectum ita confirmare, ut liber iste divinus sit, ut ipse tanquam auctor huius operis appareat²; sed Ecclesia hoc nullatenus agere potest. Verba Lessii, ut ea solummodo proferam, sunt clarissima: „Nos docemus,“ ait, „ut aliquid sit Scriptura Sacra, non esse necessarium, ut omnia verba, aut omnes omnino sententiae sint auctori positive et immediate inspirata a Spiritu Sancto, proponente et formante in ipsius intellectu singula verba ac singulas sententias scribendas; sed sufficere, ut auctor hagiographus divinitus instructus ad scribendum ea, quae vidit, audivit vel aliter novit, habeat infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, quae non permittat eum falli etiam in iis, quae cognoscit relatione, experientia aut ratione naturali: ab hac enim assistentia Spiritus Sancti habet Scriptura, ut sit infallibilis veritatis.

mann S. I., Controversiarum de divinae gratiae liberique arbitrii concordia initia et progressus.)

¹ Subtiliter animadvertit Kleutgen (l. c. n. 29): „Synodus decernit, qua de causa Ecclesia veteris novique foederis libros, quos veneratur, pro sacris et canonicis habeat, quae est *quaestio facti*; cum Lessius examinet, qua de causa liber quispiam pro sacro et canonico haberi possit, quae est *quaestio iuris*. Itaque vel propter hanc rationem Concilium non Lessii assertionem reprobavit.“

² Potest Deus subsequente approbatione suam auctoritatem libro tribuere. Auctor tamen eius ita fieri non potest eo sensu, quo scriptor libri dicitur eius auctor.

Denique si aliquod opus pium et salutare, humana industria ex divino instinctu compositum, publico testimonio Spiritus Sancti approbaretur tanquam in omnibus suis partibus verissimum, tale opus habiturum auctoritatem aequae infallibilem atque Scripturam Sacram.⁴ Sed expresse iterum adnotavit, se hocce solummodo dixisse, quod possibile, non autem quod reapse in corpore et canone Scripturae Sacrae talis liber inveniatur. Cum enim ex quadam negligentia ipse mentionem fecisset de libro secundo Machabaeorum, quasi liber iste tali ratione fuerit confectus, postmodum hoc omnino retractavit, equidem dicens, se non dixisse ex seipso, sed ratione habita adversariorum, qui impugnabant hunc librum, quasi humana industria fuerit exaratus: ergo sententia illa, quae hic damnatur, nullo modo debet confundi cum sententia Lessii et Lovaniensium.⁴

Alia quaestio oriri potest et orta est in Concilio Vaticano, num vel quomodo liber canonicus ab inspirato differat. Indicari videtur discrimen in ipso decreto, quum Ecclesia illos libros „pro sacris et canonicis“ habere dicatur, „quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt“. Prius enim illud profecto sufficit, ut libri habeantur pro *inspiratis*; alterum praeterea requiri videtur, ut sint etiam *canonici*.

Sed in relatione nomine deputationis habita Brixinensis, quum ad tertiam paragraphum pervenisset, animadvertit²: „Hac occasione non possum non advertere, quod in schemate nostro liber canonicus idem sit ac liber sacer seu inspiratus: quum tamen videatur unus alterve Rñorum Patrum aliquam admittere distinctionem inter librum canonicum et inspiratum, paucissima hac de re dicam.“ Affert deinde aliqua documenta antiquitatis christianae, quibus libri inspirati dicuntur iidem canonici et contra canonici inspirati.

Quum autem de integro schemate suffragia rogarentur, unus ex Patribus suo „Placet“ conditionem adiecit, ut locus supra commemoratus mutaretur et clarius enuntiaretur, quod discrimen inter librum canonicum et inspiratum exstaret. „Ratio *canonici* derivatur ex eo,“ inquit, „quod Ecclesia, librorum divinitate (ex Traditione) recognita, illos in canonem recenset et uti sacros recipiendos esse declarat.“ „Ad rem: Concilium Tridentinum libros illos ut *sacros* se suscipere ac venerari dicit, et posteaquam illorum indicem recensuit, anathemate percellit eos, qui pro sacris et *canonicis* eosdem non receperint.“ Propterea emendator conclusionem definitionis proponit hanc: „... atque ut tales ab ipsa Ecclesia accepti, in canonem sunt relati ac fidelibus propositi“³.

Locum emendandum esse nomine deputationis negat Brixinensis. Quoad discrimen autem inter libros canonicos et inspiratos aliquid

¹ Relatio etc. C. V. 140 a sqq. ² Ibid. C. V. 138 d sqq.

³ Emendationes etc. C. V. 225 d sq.

concedit. „Reapse“, inquit, „quoad etymologiam est discrimen *inter* has voces; imo etiam in hypothese potest distingui inter librum *canonicum* et inspiratum seu potius vice versa: sed in concreto, sicut nos loquimur de libris sacris veteris et novi Testamenti, nullum datur discrimen inter libros canonicos et inter libros inspiratos seu *sacros*.“¹

Itaque licet voces inter se converti possint, quum omnes libri inspirati iidem sint canonici et vice versa, tamen conceptus formales sunt diversi atque hypothesis fingi potest, qua liber inspiratus non sit canonicus. Si vero quaerimus, quale inter eos sit discrimen, id, ut supra innuimus, satis in ipsa definitione indicatum est. Neque enim id plane repugnare patet, Deum hominem ad librum scribendum ita inspirare, ut ipse Deus sit libri auctor, licet eum Ecclesiae tanquam publicum eius librum tradere noluerit. Ea in hypothese liber inspiratus quidem et sacer est, sed canonicus non est. *Κανόν* est regula, ammissis. Patres a primis christianae religionis saeculis haereticorum placitis opposuerunt doctrinam apostolica aetate Ecclesiae traditam tanquam canonem seu regulam fidei vel canonem ecclesiasticum, unde iam Irenaeus Evangelium S. Ioannis regulam veritatis appellavit². Solebat mox scriptura vocari canonica. Inter Latinos autem tempore SS. Hieronymi et Augustini vox canonis ita usurpari coepta est, „ut sacrorum librorum collectionem, vel potius omnes eos libros designaret, qui publice in coetibus religiosis ceu sacri et divinitus inspirati praelegebantur“³. Postea etiam catalogus horum librorum canon appellabatur.

Liber canonicus igitur est liber, qui non solum inspiratus, sed etiam Ecclesiae tanquam inspiratus ac publicus eius liber traditus est. Neque quidquam prohibet, quominus in conceptum libri inspirati etiam illud recipiamus, quod emendator eo contentum esse voluit, sc. librum ab Ecclesia etiam fidelibus propositum esse, quod vix quidquam addit. Nam tum solum Ecclesiae plene traditus est, quando ab auctoritate ecclesiastica omnibus fidelibus tanquam regula fidei proponitur. Cum hoc plane congruit, quod, ut supra notavimus, theologi schemati de doctrina catholica addunt: „Sequitur (in definitione) . . . , quo sensu omnes libri Scripturae et ob quam rationem eis intrinsecam fuerint ab Ecclesia *sacri* declarati, et iam hoc ipso in canonem relati.“ Etenim collectio librorum eorumque catalogus usu iam antiquo vocatur canon, quanquam canonicitas iam antea singulis tribuebatur libris. Si quis igitur propterea libros vult appellare canonicos, quia ab Ecclesia in collectionem referuntur vel in canone enumerantur, non errat, quum Ecclesia eos tanquam inspiratos proponit eo praecise, quod eos

¹ Relatio etc. C. V. 239 d sq. ² C. haer. III. c. 11 (Migne P. Gr. VII, 880).

³ R. Cornely, Historica et critica introductio in U. T. libros sacros I, p. 24 sqq. V. Patres ibi citatos.

in canonem refert, seu in catalogo enumerat. Si vero diserte ipsum essentiale indicandum est, quod libri alicuius proprium esse debet, ut non solum sit sacer et inspiratus, sed etiam *canonicus*, recte dicetur requiri, ut non solum Spiritu Sancto inspirante conscriptus Deum habeat auctorem, sed etiam, *ut talis ipsi Ecclesiae tanquam catholicae fidei regula sit traditus*.

III. Concilium Tridentinum decreverat, „ut nemo . . . in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium Sacram Scripturam . . . contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia . . . aut etiam contra unanimum consensum Patrum . . . interpretari audeat“. Concilium Vaticanum, quum hoc decretum renovat, eius sensum ita explicat, ut, quod Tridentinum *negative* enuntiavit, *positive* dicat: „Hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium is pro vero sensu Sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia.“ Tridentini enim decretum aliqui falso explicarunt, sc. „id, quod Concilium vetat Scripturam interpretari *contra sensum*, quem tenuit et tenet Ecclesia, ita intelligendum esse aiunt, ut solummodo fas non sit interpretando Scripturas dogma aliquod fidei ab Ecclesia definitum excludere et negare. Quamvis e. g. constet, textum Iac. 5, 14 ab Ecclesia intelligi de Sacramento extremae unctionis, iuxta haec principia sensus iste Ecclesiae non necessario esset norma interpretationis, sed posset aliquis libere negare, hunc sensum textui inesse, dummodo non neget ipsum dogma, extremam nempe unctionem esse Sacramentum novae Legis. Quare necesse est ad huiusmodi petulantia ingenia coercenda, supremam illam interpretationis catholicae normam, quae est iudicium et consensus Ecclesiae de vero sensu Scripturarum, ita proponere, ut manifestum sit, 1. non de re mutabilis disciplinae, sed incommutabilis dogmatis hic agi¹; 2. non solum excludi interpretationem, quae contradictorie opponatur sensui, quem Ecclesia alicui Scripturae loco subesse doceat, sed etiam necesse esse, ipsum illum sensum ab Ecclesia retentum habere ut verum sensum Scripturae“².

Hunc etiam Tridentini decreti sensum esse patet. Etenim „dum Concilium Tridentinum statuit, non licere Scripturam interpretari, contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia“, satis indicat, illum sensum esse verum et pro vero habendum; addit enim continuo: „Cuius (Ecclesiae) est *iudicare* de vero sensu et interpretatione Scripturarum.“ Unde etiam in professione fidei a Pio IV. edita forma positiva dicitur: „Sacram Scripturam *iuxta eum sensum*,

¹ Id aliqui contenderant. V. Annotationes ad schema de doctrina catholica. C. V. 523 b sqq.

² Ita in iisdem annotationibus ibid. Cf. Relatio etc. C. V. 143 d sq.

quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto.“¹

Quae in negativa enuntiatione Tridentini de unanimi consensu Patrum dicuntur, in positiva Concilii Vaticani omissa sunt; ea „plurimum, non omnium Patrum deputatorum sententia hic praeteriri poterant, quia unanimis consensus Patrum et Ecclesiae sensus eatenus in idem recidunt, quod cognito unanimi Patrum consensu etiam Ecclesiae sensus cognoscitur. Etenim unanimis ille consensus Patrum Ecclesiae sensum et fidem testatur, et Ecclesia semper professa est, se Patrum vestigiis insistere et doctrinae unanimi inhaerere“². In fine capituli, ubi ipsa Tridentini negativa sententia retinetur, etiam, quae in ea de unanimi consensu Patrum dicuntur, recepta sunt.

Sensus S. Scripturae, quem tenet Ecclesia, pro vero habendus est „in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium“, quae verba accuratius explicanda sunt.

Unus ex Patribus ea omnino tolli volebat:

„1. Quia Ecclesia, sine ulla exceptione, est infallibilis interpres totius divinae revelationis, quae in Scripturis ac Traditione continetur. Declarando autem, *in rebus fidei et morum* tenendum esse sensum, quem tenuit ac tenet Ecclesia, divina illa interpretandi praerogativa ad huiusmodi materias tantum coarctari videtur, quasi in caeteris minime valeat.

„Nec obstat, quod verba illa non sint exclusiva; etsi enim specificativa tantum essent, aliarum rerum exclusionem nisi aperte indicarent, in dubium saltem revocant.

„Quod si urgeatur, omnia, quae in Scripturis continentur, ad fidem vel mores referri, iam et hoc ipsum omnem specificationem *rerum fidei et morum* superfluum ac vanum omnino esse confirmabit.

„2. Quia si in *rebus fidei et morum* tantum Scriptura accipi deberet iuxta eum sensum, quem tenuit ac tenet Ecclesia, in reliquis, puta historicis aliisque, libera cuique daretur ansa sanctissimum Dei verbum pro effreni lubitu explicandi; hac praesertim tempestate, in qua mythici, rationalistae, sexcentique erroneae totam ferme Scripturam ad fabulas amandant.

„Fortasse quis instabit, Ecclesiae infallibilitatem ad res fidei et morum restringi; in his ergo tantum [nos] eiusdem interpretationem sequi debere, in caeteris vero liberos esse. At contra: revelatio omnis obiectum fidei est, quippe quae continet verbum Dei, cui assentiri debemus; ac proinde tota, quanta est, Ecclesiae subest iudicio: eo vel magis, quod ait Apostolus: *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia etc.*

„3. Quia verba illa aequivoce mutuata fuere a Tridentino. Hoc enim Concilium non adhibuit ea, quando locutum est de potestate

¹ Ratio etc. C. V. 80 a. b. ² Ibid.

Ecclesiae in interpretatione Scripturae, quasi cancellos poneret, intra quos valebat illam infallibiliter exercere, sed quando indigitavit materiam, in qua petulantia ingenia detorquentia verbum Dei ad pravos sensus, gravissime illud offendebant.“¹

Respondet Brixinensis: „Rōmus auctor huius exceptionis vult, quod, ubi agitur de vero sensu Sacrae Scripturae a quovis catholico tenendo, deleantur verba ista ‚in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium‘. Verba ista omnino deleri utique non possunt; nam habentur in Tridentino, et proinde etiam in nostra constitutione dogmatica desiderari nequeunt.

„Sed audiamus rationes seu argumenta, quae a Rōmo auctore huius exceptionis afferuntur. Argumentum primum hoc est; dicit: Ecclesia est infallibilis interpres revelationis totius, quae tum in sacris Scripturis tum in Traditione continetur; et proinde ius habet iudicandi de vero sensu Sacrae Scripturae non solummodo in rebus ad fidem et mores spectantibus, sed etiam in aliis, ex. gr. historicis; et quidem hoc multo magis, quia nostris temporibus petulantia ingenia interpretum quorundam vel maxime veritatem historicam Sacrae Scripturae impugnant; et proinde dicit nimium coarctari ius Ecclesiae iudicandi de vero sensu Sacrae Scripturae.

„Quid dicam? Concedo antecedens, sed nego consequens. Concedo, quod Ecclesia ius habet non solummodo iudicandi de vero sensu in rebus fidei, id est in dogmatibus, ut ita dicam, speculativis, et in rebus, quae ad mores spectant; sed etiam in rebus, quae ad historicam veritatem etc. pertinent. Inde vero non sequitur, quod iuxta auctorem Rōmum huius exceptionis sequi deberet; nam quod attinet istas interpretationes circa veritates historicas, dico, huiusmodi interpretationes aut non sunt contra dogma inspirationis Sacrae Scripturae et singularum partium, aut sunt contra hoc dogma. In casu priori utique libere de iis interpretationibus potest disputari; in casu posteriori, si talis interpretatio veritatis historicae offenderet dogma inspirationis, iam utique spectat ad res fidei, et proinde certe Ecclesia hac de re iudicandi ius habet.

„Sed instat Rōmus auctor huius exceptionis, quod verba ista ‚in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae pertinentium‘ aequivoce et non in sensu Concilii Tridentini in nostra Constitutione dogmatica sonant. Nam dicit, in Concilio Tridentino hac additione coarctari solummodo petulantia ingenia: in nostra vero constitutione coarctari ius Ecclesiae. Rōmi Patres, etiam haec obiectio mihi et deputationi de fide satis fundata non videtur. Quis est enim textus Concilii Tridentini? Textus Concilii Tridentini seu potius ipsissima eius verba haec sunt: ‚Praeterea ad coercenda petulantia ingenia (ergo praecedit

¹ Emendationes etc. C. V. 226 a sqq.